

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De President van de Algemene Rekenkamer
De heer drs. P.J. Duisenberg RC
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

**Directie Financieel
Economische Zaken**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Datum

Betreft Bestuurlijke reactie op het Rapport bij het jaarverslag 2024 van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en het Diergezondheidsfonds

Ons kenmerk
FEZ / 98421430

Uw kenmerk
25001179 R

Geachte heer Duisenberg,

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van uw Rapport bij het jaarverslag 2024 van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en het Diergezondheidsfonds (DGF).

Ik dank u voor de verdieping in de landelijke beëindigingsregelingen veehouderijlocaties (Lbv/Lbv-plus). Het doet me deugd dat u positief oordeelt over de resultaten van het gevoerde beleid aangaande deze regelingen en over de uitgevoerde beleidsevaluaties. Verder ben ik verheugd dat u de onvolkomenheid inkoopbeheer als opgelost beschouwt en positief oordeelt over de voortgang van de andere onvolkomenheid autorisatiebeheer financieel systeem.

In voorliggende brief ga ik, mede namens de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, in op uw aanbevelingen en aandachtspunten.

Beleidsresultaten

Landelijke beëindigingsregelingen veehouderijlocaties (Lbv/Lbv-plus)

Ik herken uw conclusie dat de overlap in doelgroepen van de twee beëindigingsregelingen effect heeft op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Lbv. U verwacht dat de Lbv-plus in totaal ruim vijf keer meer stikstofreductie (in mol stikstof per jaar) op gaat leveren dan de Lbv. U concludeert dat de Lbv-plus daarmee naar verwachting ruim vijf keer doelmatiger is dan de Lbv. In uw rapport geeft u aan dat het grote verschil in doelmatigheid tussen beide regelingen bijna geheel kan worden verklaard door de ligging van de veehouderijlocaties ten opzichte van de overbelaste Natura 2000-gebieden. Ik onderschrijf die conclusie. De doelgroep van de Lbv-plus concentreert zich in belangrijke mate rond de grote Natura 2000-gebieden, zoals de Veluwe en de Peel. Bij de Lbv is er heel bewust voor gekozen om de doelgroep te spreiden over Nederland, zodat de maatregel ook een positieve bijdrage levert aan het reduceren van de depositie van stikstof op de overige (vaak kleinere) overbelaste Natura 2000-gebieden, waaronder ook de gebieden waar de Lbv-plus geen of nauwelijks effect heeft.

U geeft als aanbeveling om toekomstige beëindigingsregelingen gericht te focussen op veehouderijlocaties die de meeste stikstof neerslaan op (overbelaste) Natura 2000-gebieden. Een doelmatige besteding van overheidsmiddelen is voor mij een belangrijk uitgangspunt bij het vormgeven van een nieuwe beëindigingsregeling. Ik probeer daarbij een juiste balans te vinden tussen doelmatigheid en doeltreffendheid. Bij een te eenzijdige focus op doelmatigheid bestaat het risico dat uitsluitend of voornamelijk stikstofwinst wordt geboekt in enkele van de grotere Natura 2000-gebieden, terwijl er een opgave ligt bij alle overbelaste Natura 2000-gebieden in Nederland. Wil een nieuwe regeling in heel Nederland effect hebben, is het noodzakelijk dat er ook veehouderijlocaties in de nabijheid van (relatief) kleine Natura 2000-gebieden gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om met subsidie hun activiteiten te beëindigen. Hierbij teken ik aan dat dit kabinet ook de stap wil maken van depositie- naar emissiebeleid.

Ook geeft u als aanbeveling om deelnemers aan beëindigingsregelingen meer zekerheid te bieden over de mogelijkheden voor een nieuwe bestemming van de te beëindigen veehouderijlocatie en het effect van nieuwe activiteiten op de omgeving hierbij mee te nemen. Ik ben met u van mening dat een toekomstperspectief van groot belang is voor veehouders die besluiten hun veehouderij te beëindigen. Ik ben voortdurend in contact met gemeenten en provincies en positief gestemd over de bereidwilligheid en medewerking die ik daar tegenkom. Met een beëindigingsregeling kan ik echter niet de zekerheid bieden dat herbestemming en toestemmingsverlening in alle gevallen tot de mogelijkheden behoort. Het is immers een bevoegdheid van gemeenten en provincies om hierover een besluit te nemen, rekening houdend met de omstandigheden en mogelijkheden ter plaatse.

Uw aanbeveling om bij toekomstige beëindigingsregelingen de hoogte van de te verstrekken vergoedingen zo goed mogelijk te onderbouwen onderschrijf ik.

Normen stikstofproductie melkvee

U concludeert dat bij het vaststellen van de stikstofexcretieforfaits per 1 januari 2025 ten onrechte is uitgegaan van een te hoge stikstofcorrectie, omdat er geen rekening gehouden is met het effect van beweiding. Ik zal naar aanleiding van deze conclusie bij een volgende actualisatie van de excretieforfaits, die voorzien is per 1 januari 2026, uitgaan van een stikstofcorrectie die rekening houdt met het effect van beweiding. Op mijn verzoek brengt de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) op korte termijn advies uit over een integrale actualisatie van de excretieforfaits.

Daarnaast geeft u aan dat, wanneer er gebruik wordt gemaakt van een berekening met de huidige stikstofexcretieforfaits, het werkelijke (forfaitaire) stikstofgebruik gemiddeld enkele procenten hoger ligt dan de Europese norm. Ik deel deze conclusie op dit punt niet, omdat niet op basis van het huidige stikstofexcretieforfait in zijn algemeenheid gesteld kan worden dat het stikstofgebruik ook daadwerkelijk hoger ligt dan de Europese gebruiksnorm. Het doel van het stikstofexcretieforfait is om op een gestandaardiseerde manier te berekenen hoeveel stikstof dieren op een landbouwbedrijf gemiddeld uitscheiden

via hun mest. Het excretieforfait is gebaseerd op gemiddelden, waardoor deze niet één op één te vergelijken is met de werkelijke stikstofexcretie en het werkelijke stikstofgebruik op een melkveebedrijf. Daarnaast zijn er meerdere factoren van invloed op de hoeveelheid stikstof die gebruikt wordt op een melkveebedrijf, zoals bijvoorbeeld het gewas, de mate van grondgebondenheid en afzetmogelijkheden van de mest. Wetende dat op basis van bovenstaande een precieze berekening niet mogelijk is, zal het gemiddelde stikstofgebruik ten gevolge van het niet corrigeren voor beweiding maximaal uitkomen op 2%. Deze nuance is essentieel voor het duiden van de door u getrokken conclusie.

Bedrijfsvoeringsaspecten

Autorisatiebeheer financieel systeem

U constateert dat het autorisatiebeheer van het financieel systeem (Oracle EBS) verder is verbeterd en dat er nog enkele resterende verbeterpunten zijn. De minister van Economische Zaken (EZ) is als eigenaar en beheerder verantwoordelijk voor het financieel systeem. De minister van EZ heeft toegezegd aan de slag te gaan met de resterende verbeterpunten. Ik zal erop toezien dat deze punten voortvarend door de minister van EZ worden opgepakt.

Eindejaarspiek (boeken van betalingen en verplichtingen)

Er wordt gewerkt aan verschillende verbeterrichtingen die de eindejaarspiek afvlakken en de organisatie in staat stellen deze op te vangen. Dit is gericht op onder andere het verbeteren van de tijdigheid en spreiding van de in te dienen subsidiestukken.

Tot slot

In uw rapport beschrijft u een aantal ontwikkelingen waaronder de inbreukprocedure Europese Commissie inzake de grutto. Wat betreft deze inbreukprocedure concludeert u dat maatregelen binnen het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) met het meeste effect, zoals verhoging van het waterpeil, het minst vaak worden uitgevoerd door agrariërs. Er zijn gelukkig wel lokale successen die als uitgangspunt gebruikt kunnen worden om te leren hoe ook op landelijk niveau herstel van de populatie kan worden gerealiseerd. De ecologische evaluatie van het ANLb die ik onlangs naar de Tweede Kamer heb toegezonden (Kamerstuk 33576, nr. 420) geeft aan dat het ANLb op gebiedsniveau kan leiden tot stabiele of zelfs positieve trends van weide- en akkervogels, mits deze gebieden voor een voldoende groot aandeel uit zwaar beheer bestaan. De conclusies en aanbevelingen van deze evaluatie worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van het ANLb. Verder heb ik als reactie op de inbreukprocedure een pakket aan maatregelen aangekondigd dat momenteel in uitvoering is (Kamerstuk 33576, nr. 441). Een van deze maatregelen is het zo optimaal mogelijk benutten en indien nodig en mogelijk verruimen van de mogelijkheden voor intensiever predatiebeheer in het kader van weidevogelbeheer.

Femke Marije Wiersma
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur